

Kokouspöytäkirja

Kokousaika ma 19.10.2015, klo 10.00-11.05

Kokouspaikka: kahveri, päätalo

Läsnä: Ojanen, Åstedt-Kurki, Värri, Ikonen, Uusi-Rasi, Haaparanta, Kautto

1. Puheenjohtaja avasi kokouksen ja todettiin läsnäolijat ja tarkastettiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

2. Todettiin ilmoitusasiat:

- Lääketieteen yksikössä toimii lääketieteen tutkimuksen suunnittelutoimikunta, joka käsittelee lääketieteen opetukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja asioita. Kyse on yksikön sisäisestä toimikunta, joka ei ole sama kuin PSHP:n yhteydessä toimiva erva-toimikunta, joka käsittelee lausuntopyyntöjä, jotka kuuluvat lääketieteen tutkimuslain soveltamisalan piiriin. Virallisten eettisten lausuntojen antaminen kuuluu kuitenkin edelleen PSHP:n erva-toimikunnalle ja Tampereen alueen ihmistieteiden eettiselle toimikunnalle, kun kysymys on tutkimuksen etiikkaan liittyvistä lausunnoista Tampereen yliopistossa.
- TENKin aineistonhallintaa koskeva koulutustilaisuus 26.10. 2015, klo 12-15, päätalo A 2b
- Tutkimuseettisen neuvottelukunnan vierailu Tampereen yliopistoon 26.–27.10.2015. Tampereen alueen ihmistieteiden eettisen toimikunnan jäsenillä on mahdollisuus osallistua tiistain 27.10. 2015 keskustelutilaisuuteen, klo 13–15, kokoushuone 1
- Yliopiston tutkimusetiikan seminaari 18.11. 2015, (todennäköisesti klo 12 lukien, tarkka kellonaika ja paikka ilmoitetaan myöhemmin)
- Tampereen alueen ihmistieteiden eettinen toimikunta on nimetty ajalle 1.5.2013–31.12.2016.

3. Lausuntopyyntö 9/2015: ”teema: how Immigrants claim a sense of place and belonging through spatially organised logic of identity”
(tohtoriopiskelija Tiina Määttä, yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö)

Päätös/lausunto: Toimikunnan mielestä tutkimussuunnitelma on varsin niukka, sillä tutkimusta on suunnitelman perusteella vaikea arvioida. Toimikunta pyytääkin tutkijaa lähettämään toimikunnan arvioitavaksi uuden ja laajemman tutkimussuunnitelman, jossa kerrotaan tutkimuksesta ja tutkimustehtävästä tarkemmin. Lisäksi toimikunta kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin:

- Suomen kielen selkeyteen ja ymmärrettävyyteen, erityisesti tiedotteen selkeyteen ja informatiivisuuteen, on kiinnitettävä huomiota. Ymmärretäänkö esimerkiksi termi ”kuvakollaasi”?
- tiedotteen selkeyteen ja informatiivisuuteen; edellä mainittuja parannettava
- Suostumuslomake sekä englanniksi että suomeksi
- Miten tutkimukseen osallistuvat rekrytoidaan?
- Tutkijan oma arviointi tutkimuksen eettisyydestä, kohta: ”Olen sulkenut pois tulkkien käytön, tulkkaukseen liittyvien eettisten haasteiden takia” Mitä ovat nämä eettiset haasteet? Edelleen liittyen tutkijan omaan tutkimuksen eettisyyden arviointiin, kohta: ”Vahingon välttämiseksi aineisto kerätään tavalla joka kunnioittaa osallistujien itsemääräämisoikeutta”. Mikä tämä vahinko on? Toimikunta edellyttää yksityiskohtaisempaa kuvausta eettisistä näkökohdista.
- Aineistonhallintasuunnitelmassa todetaan, että kaikki aineisto tuhoetaan väitöskirjan oikeellisuuden tarkistamisen jälkeen. Mitä tämä oikeellisuuden tarkistaminen tarkoittaa? On otettava huomioon, että TURNITIN-plagiaatintunnistamisjärjestelmä tunnistaa vain ns. hyvän tieteellisen käytännön loukkauksista vain plagioinnit, mutta ei muita hyvän tieteellisen käytännön loukkauksia. Aineistonhallintasuunnitelmassa tulee mainita aineiston hävittämistapa ja säilytystapa ja -aika ja lisäksi edellä mainittu tulee merkitä myös rekisteriselosteeseen.

Toimikunta pyytää edellä esitetyn perusteella uuden tutkimussuunnitelman toimikunnan arviointia varten. Lisäksi uudessa asiakirjassa

(lausuntopyynnön uudistettu versio) tulee ottaa huomioon luettelmapalloissa (bulletin) mainitut seikat.

4. Lausuntopyyntö 10/2015: ”Eturauhassyövän yksilöllistetty hoito kliinisen bioetiikan näkökulmasta: Kohti uutta eettistä ja lainsäädännöllistä aikakautta” (yksilöllistetty lääketiede/bioetiikka/historia: psykososiaalinen näkökulma, tohtoriopiskelija Heikki Saxén, yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö)

Päätös/lausunto: Toimikunta toteaa, että tutkimussuunnitelma kattaa monta tärkeätä tutkimuskohteeseen liittyvää näkökulmaa, mikä näkyy haastatteluteemojen laajuutena ja runsaana määränä. Onko haastattelussa mahdollista saada vastauksia näin moneen teemakokonaisuuteen? Lisäksi lausuntopyynnössä ei selkeästi ilmene se, ketä tutkitaan ja miten ja mikä on tutkimukseen osallistuvien henkilöiden määrä, miten tutkittavat hankitaan ja miten analyysi tehdään?

Suunnitelmassa tutkimustehtävä on kuvattu usealla eri tavalla, joten tutkimustehtävä jää epäselväksi. Tutkimussuunnitelman kieli on monimutkaista, joten sitä tulee selkeyttää.

Esimerkiksi sivulla 13 toistuu epämääräisiä, ehdollisia lausumia: ---tulee mahdollisesti laajentumaan...voivat painotuksesta riippuen olla ...ei ole mahdollista rajata toimijoita...on vahvasti oletettavissa että...tulee nivoutumaan tiettyjen avainkohtien ympärille.

Sivulla 18 on samoin epäselvää tekstiä ja epämääräisiä lauseita. Näitä kohtia tulisi toimikunnan mielestä täsmentää.

Lähdekirjallisuus on vaatimatonta, esimerkiksi menetelmäkohtaan pitäisi lisätä kansainvälisiä kvalitatiivisen tutkimuksen lähteitä, samoin eettiset kysymykset –kohtaan on lisättävä lähteitä.

Myös tiedotteen kieli on pitkä ja vaikeaselkoinen. Osa tutkimukseen osallistuvista on todennäköisesti iäkkäitä henkilöitä, mikä tulee ottaa huomioon. Aineiston hallintasuunnitelmassa ja rekisterisuunnitelmassa tulee mainita selvästi aineiston säilyttämispaikka ja hävittämistapa

Tutkimussuunnitelman kieli on varsin monimutkaista, joten sitä tulee ehdottomasti ymmärrettävyyden kannalta selkeyttää. Myös tiedotteen kieli

on vaikeaselkoinen. Aineistonhallintasuunnitelmassa ja rekisterisuunnitelmassa tulee mainita selvästi aineiston säilyttämispaikka ja hävittämistapa.

Jotta toimikunta voi antaa lausunnon, on toimikunnalle toimitettava uusi tarkennettu lausuntopyyntö, jossa edellä mainitut seikat on huomioitu.

4. Lausuntopyyntö 11/2015: ”Luottamussuhteen tarkoituksellinen rakentaminen luottajan ja luotetun välisenä prosessina sotilaiden ja siviilihenkilöiden kasvokkaisissa tapaamisissa” (tohtoriopiskelija Samuli Järvinen, sosiaalipsykologia/sotilassosiologia, yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden laitos ja MPKK)

SALASSAPITO

5. Lausuntopyyntö 12/2015: ”BES-14-2014: Ethical Societal Dimension topic 1: Human factors in border control” (ergonomia, työtiede, erikoistutkija Veikko Ikonen, VTT)

Päätös/lausunto: Toimikunta katsoo, että BODEGA-hankkeen suunnitelmassa yleiset eettiset periaatteet on kuvattu erittäin perusteellisesti EU:n piirissä hyväksytyjen näkemysten mukaisesti. Suunnitelmassa on kuvattu myös käytettävien menetelmien, kuten havainnoinnin ja survey-kyselyn eettisiä kysymyksiä. Toimikunta antaa kuitenkin lausuntoja vain konkreettisista tutkimussuunnitelmista, jollaisesta nyt ei ole kysymys. Toimikunta kuitenkin toteaa, että BODEGAN yleissuunnitelmassa kuvatut eettiset periaatteet tarjoavat hyvän lähtökohdan empiirisille tutkimuksille.